

**Коновальчук С. С.**<https://orcid.org/0009-0000-8361-8209>

Національний університет «Одеська юридична академія»

## СУСПІЛЬНА НЕБЕЗПЕЧНІСТЬ ЗЛОВЖИВАНЬ ОСОБАМИ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті досліджується кримінально-правова природа зловживань особами, які надають публічні послуги, аналізується зміст категорії «суспільна небезпечність» у контексті відповідних правопорушень, визначається вплив правового режиму воєнного стану на характер, рівень і прояви суспільної небезпечності зловживань у сфері надання публічних послуг. Зроблено висновок, що природа зловживань особами, які надають публічні послуги, має подвійний (публічно-приватний) характер, що зумовлює їх особливе місце у системі кримінальних правопорушень. Такі діяння є похідними від службових кримінальних правопорушень, однак відрізняються від них відсутністю формального статусу службової особи. Ознакою відповідних правопорушень є використання делегованих публічних повноважень всупереч їх функціональному призначенню, що спричиняє шкоду не лише індивідуальним правам та інтересам, але й публічним інтересам, пов'язаним із функціонуванням механізмів надання публічних послуг та довірою до відповідних інститутів. Категорія «суспільна небезпечність» у контексті таких зловживань має розширене змістовне наповнення і охоплює не лише майнову шкоду, але й інституційний компонент – підриз довіри до системи публічних послуг, деформацію механізмів реалізації прав і свобод. Правовий режим воєнного стану істотно впливає на характер і прояви суспільної небезпечності таких діянь, підвищуючи її рівень: зниженням ефективності контролю та нагляду, підвищеною вразливістю реєстраційних систем, соціально-економічною нестабільністю, обмеженим доступом до первинних правостановлюючих документів. У воєнних умовах зловживання особами, які надають публічні послуги, набувають нових форм прояву, зокрема: «легалізації» наслідків незаконного відчуження майна на тимчасово окупованих територіях, формування фіктивних доказів і алібі ін. Зловживання у сфері надання публічних послуг у період воєнного стану здатні опосередковано легітимізувати наслідки воєнних злочинів, створюючи видимість законності незаконних дій, що становить додаткову загрозу для правопорядку та процесів післявоєнного відновлення.

**Ключові слова:** воєнний стан, суспільна небезпечність, особи, які надають публічні послуги, зловживання, кримінальне правопорушення, корупційне правопорушення.

**Постановка проблеми.** В умовах збройної агресії проти України професійна діяльність осіб, які надають публічні послуги, набуває підвищеного значення задля забезпечення дотримання чинного законодавства, економічної стабільності та реалізації прав і свобод громадян. Правовий режим воєнного стану створює додаткові ризики зловживань такими особами через: спрощення провадження низки адміністративних процедур, обмеження механізмів контролю ситуативно або системно, підвищений рівень соціальної вразливості кожної людини, яка мешкає на території України. В таких умовах будь-які корупційні діяння здатні спричинити непропорційно зави-

щені негативні наслідки. Зловживання делегованими державою повноваженнями особами, які надають публічні послуги (аудитор, нотаріус, оцінювач, експерт, спеціаліст, арбітражний керуючий, приватний виконавець, державний реєстратор та ін.), безпосередньо впливають: на юридичну фіксацію майнових прав (що особливо небезпечно в умовах релокації, руйнування матеріальних активів, втрати документів); функціонування державних реєстрів (спадковий, реєстр довіреностей, реєстр обтяжень рухомого майна, реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство, реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та



громадських формувань, речових прав на нерухоме майно, автоматизована система виконавчого провадження, реєстр боржників ін.); доступ до соціальних та адміністративних послуг; реалізацію прав внутрішньо переміщених осіб та військовослужбовців. Тож суспільна небезпечність таких діянь у період воєнного стану набуває якісно нового змісту, оскільки виходить за межі традиційного розуміння корупційних зловживань і може створювати загрозу елементам національної безпеки (економічної, інформаційної).

Особи, які надають публічні послуги не є класичними службовими особами, але виконують функції з ознаками публічності (делеговані повноваження від держави), тож кваліфікація їх зловживань має свою специфіку. Особливо це проявляється у діяльності державних реєстраторів, державних та приватних виконавців, нотаріусів, суб'єктів у сфері реєстраційних дій. Зловживання таких осіб в процесі кваліфікації викликає неоднорідні підходи у правозастосуванні: від зловживання повноваженнями (ст. 365-2 КК), до службового підроблення (ст. 366 КК), шахрайства (ст. 190 КК); інших корупційних правопорушень (ст. 364 КК). Класичні критерії (істотна шкода, охоронювані законом права або інтереси окремих громадян, державні чи громадські інтереси або інтереси юридичних осіб) не завжди адекватно відображають вплив таких зловживань на обороноздатність, наслідки для функціонування державних реєстрів та ризики масових порушень прав та свобод осіб в умовах воєнного стану. Виникає потреба в переосмисленні критеріїв суспільної небезпечності в сучасних умовах, враховуючи одночасно, що існуючі санкції не завжди враховують підвищену небезпеку зловживань в умовах воєнного стану, і одночасно, існує ризик надмірної криміналізації, що призводитиме до порушення принципу справедливості.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання кримінальної відповідальності за зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, не є новою для вітчизняної науки кримінального права. Передусім слід відзначити праці, таких вчених як-от: А.А. Вознюк, О.О. Дудоров, Д.Г. Михайленко, А.В. Савченко, М.І. Хавронюк та ін. Власне питання сутності, генезису відповідальності за відповідні діяння, що вчиняються особами, які надають публічні послуги, їх кримінально-правова характеристика, розкриваються в працях Д.Ю. Гуріна, С.С. Косаняка, І.В. Красницького, М.А. Магди, О.К. Маріна, О.С. Перешивка, Ю.І. Шиндель. Та

незважаючи на наявність ґрунтовних досліджень в цій сфері, наразі не сформований науковий підхід до оцінки суспільної небезпечності таких діянь в умовах воєнного стану, недостатньо досліджено специфіку їх вчинення в умовах воєнного стану. Це й зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

**Постановка завдання.** Метою цієї статті є аналіз суспільної небезпечності зловживань особами, які надають публічні послуги, в умовах воєнного стану. Досягнення поставленої мети зумовлює необхідність вирішення таких завдань: з'ясувати кримінально-правову природу зловживань особами, які надають публічні послуги; визначити зміст категорії «суспільна небезпечність» у контексті відповідних правопорушень, визначити вплив правового режиму воєнного стану на характер, рівень і прояви суспільної небезпечності зловживань у сфері надання публічних послуг.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Кримінально-правова природа зловживань особами, які надають публічні послуги, визначається їх подвійною правовою характеристикою (приватно- та публічно-правова), що обумовлює специфіку їх місця у системі кримінальних правопорушень, передбачених КК України. Закон не відносить їх ані до службової особи (прим. п.п. 1, 2 ст. 362 КК), ані до службових осіб юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1 КК). Зловживання (ст. 365-2 КК) пов'язані з використанням особою спеціального статусу, який виникає внаслідок делегування їй публічно значущих функцій, при цьому вона не є службовою особою у формально-юридичному розумінні (прим. п.п. 1, 2 ст. 362 КК), але здійснює діяльність, що має істотне значення для реалізації прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб (наприклад, нотаріальне посвідчення), а також для функціонування державних інститутів (примусове виконання рішення суду, накладення арешту, експертна оцінка об'єкта з метою визначення податкових зобов'язань). Ключовою ознакою таких діянь (зловживання) є використання наданих повноважень всупереч їх функціональному призначенню – сутності делегованих повноважень та наданої компетенції, що зумовлює заподіяння шкоди охоронюваним суспільним відносинам. При цьому об'єктом посягання виступають не лише майнові інтереси фізичних та юридичних осіб, а й суспільні відносини, що забезпечують належне функціонування механізмів надання публічних послуг (публічне управління), а також довіра до відповідних інсти-

тутів (авторитет та ефективність функціонування публічних інститутів).

В системі кримінальних правопорушень зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, займають самостійне, але водночас похідне від службових кримінальних правопорушень місце, оскільки мають спільні ознаки зі службовими кримінальними правопорушеннями (використання делегованих повноважень, спеціальний суб'єкт), при цьому суттєво відрізняються від них відсутністю класичного статусу службової особи (прим. п.п. 1, 2 ст. 362 КК); і одночасно перетинаються із загально кримінальними правопорушеннями, такими як шахрайство (ст. 190 КК), підроблення (ст. 366 КК), готування до ухилення від сплати податків (ст. 212 КК), невиконання судового рішення (ст. 382 КК), незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації (ст. 388 КК), введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384 КК).

Вказані особливості зумовлюють як теоретичні, так і практичні проблеми кваліфікації професійних зловживань такими особами, зокрема: дії суб'єкта кримінального правопорушення – як особи, яка надає публічні послуги, та зловживає делегованими повноваженнями, фактично одночасно підпадають під дію декількох конкуруючих норм: експерт, який зловживаючи наданими йому повноваженнями, надає завідомо неправдивий висновок у справі, одночасно має нести відповідальність і за ст. 365-2 КК і за ст. 384 КК, що викликає неоднорідність судової практики.

Категорія «суспільна небезпечність» є базовою матеріальною ознакою кримінального правопорушення та визначає підстави його криміналізації. Вона відображає здатність діяння заподіювати істотну шкоду охоронюваним кримінальним законом суспільним відносинам або створювати реальну загрозу її заподіяння: «руйнуванні суспільних відносин, що і є злочинними наслідками у вигляді фізичної, моральної чи майнової суспільно-небезпечної шкоди» [1], «являє собою ознаку кримінальної загрози у належному безпечовому контексті, яка, власне, і зумовлює ризик кримінологічної безпеки» [2], суспільна небезпечність є системною властивістю злочину, яка визначається характером об'єкта посягання та ступенем негативного впливу на суспільні відносини [3].

У контексті зловживань особами, які надають публічні послуги, зміст суспільної небезпечності набуває специфічного наповнення, що виходить за

межі традиційного розуміння майнової (істотної) шкоди правам та свободам фізичних та юридичних осіб. Однак, на думку Ю.І. Шиндель навіть така шкода є достатньою для криміналізації діяння «саме така шкода і визначає найбільшу суспільну небезпеку злочину, передбаченого ст. 365-2 КК, що дозволяє законодавцю ... встановити за таке зловживання відповідну санкцію» [4].

Але суспільна небезпечність таких діянь полягає у тому, що вони посягають не лише на права окремих осіб, а й на стійкість і довіру до інститутів, через які реалізуються публічно значущі функції держави. Таким чином, об'єктом посягання виступає комплекс суспільних (публічних) відносин, пов'язаних із забезпеченням законності, достовірності юридично значущих дій та стабільності правового обігу. Професійна діяльність таких осіб є відправним моментом, який дозволяє такій особі використовувати делеговані їй державою повноваження всупереч прав та інтересів фізичних та юридичних осіб. В. Черниш зауважує, що «загальним для всіх суб'єктів досліджуваного кримінального правопорушення є створення економічних механізмів отримання легального «заробітку» або ж «доходу» від професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» [5]. Р.О. Ніколенко зауважує, що суспільна небезпечність таких посягань зумовлюється використанням делегованих публічних повноважень, що призводить до деформації механізмів реалізації публічних функцій держави та підриває довіру до відповідних інституцій [6]. Таким чином суспільна небезпечність таких діянь визначається не лише розміром шкоди, визначеним ст. 365-2 КК, а й впливом на інституційну довіру та стабільність функціонування публічних механізмів – в сфері надання публічних послуг (що включає в себе: систему державної реєстрації, нотаріальні та адміністративні процедури, забезпечення приведення до виконання рішень, механізми реалізації прав громадян та ін.).

Особливого значення набуває те, що в умовах воєнного стану такі зловживання можуть набувати підвищеної суспільної небезпечності, оскільки впливають на функціонування державних реєстрів, обіг майна, реєстрації майнових прав фізичних та юридичних осіб, реалізацію прав внутрішньо переміщених осіб, свободу пересування осіб (наприклад, при необґрунтованому внесенні до реєстру боржників), стабільність адміністративних процедур в цілому. Контекст воєнного стану знижує рівень зовнішнього контролю (оскільки основна увага привернута відсічі збройній агресії); під-

вищує вразливість системи реєстрації та надання послуг (зовнішні кібератаки, внутрішні системні збої або умисні внутрішні кібератаки, що вчиняються з корисливих або інших особистих мотивів); соціальна нестабільність, обумовлена масованими атаками ворога, економічне зубожіння населення, вимушеністю переселення в інші регіони через загрози окупації або обстрілів.

Особи, які надають публічні послуги, мають об'єктивну можливість посвідчувати фіктивні правочини щодо майна на тимчасово окупованих територіях, і в такий спосіб фактично «очищати» право власності після насильницького його відчуження у законного власника. Підґрунтями формування такого підходу є позиція Верховного Суду, що «документи, видані органами та установами (зокрема, закладами реєстрації актів цивільного стану), що розташовані на тимчасово окупованій території України, як виняток можуть братись до уваги судом і оцінюватися разом з іншими доказами в їх сукупності та взаємозв'язку, зокрема, під час розгляду справ у порядку ст. 315 ЦПК України» [7] (сформований із урахуванням так званих «*Namibia exceptions*»). Як наслідок, суди, не маючи доступу до відповідних реєстрів (стосовно правочинів та юридичних фактів, які були зафіксовані на тимчасово окупованій території), та виходячи з недопустимості на цій підставі автоматично позбавляти особу права на захист, орієнтуються на фактичні обставини та надані «документи», зміст яких може бути спотворений нотаріусами, оцінщиками, реєстраторами на тимчасово окупованих територіях, або сформовані під впливом окупаційної влади, як наслідок суд опосередковано може «зафіксувати» наслідки незаконних дій. Йдеться про ситуації, коли майно було незаконно відчужене на окупованій території (а попередні – законні – власники майна померли або є безвісно відсутніми), документи про право власності були знищені або підроблені, тож після деокупації або переміщення осіб такі факти отримують «легалізоване» оформлення.

Експерти, реєстратори та аудиторів в процесі здійснення професійної діяльності здатні сприяти фальсифікації доказів і процесуальних даних шляхом викривлення висновків щодо руйнувань – їх причин (замість наслідків ведення бойових дій вказується техногенна причина), причин смерті (наприклад, виключити насильницький характер), розміру завданих збитків та механізму його заподіяння, умисного заниження або завищення розміру шкоди. Такі факти наразі в переважній більшості залишаються прихованими,

та існує ризик, що латентними вони залишаться і після скасування воєнного стану. Подання заяв про встановлення фактів в порядку ст. 315 ЦПК України (народження, смерть, перебування в певній місцевості в певний визначений час) з посиланням на фіктивні документи (довідки, виписки, нотаріально завірені документи, медичні документи), оформлені на тимчасово окупованій території, наприклад, з метою подальшого створення алібі, сприятиме уникненню відповідальності особи; або визнання особи померлою з подальшим закриттям щодо цієї особи кримінального провадження.

Нотаріус, посвідчуючи сумнівні або очевидно незаконні угоди про передачу права власності на активи господарюючого суб'єкта створює умови для «переховування» активів, «приховування» реальних власників та джерел їх фінансування, зміни власників (наприклад, приховування дійсних засновників – громадян країни-агресора) та масування наслідків походження майна або факту його захоплення. Такі дії створюють передумови для знищення або викривлення доказової бази, ускладнюють встановлення істини у справі та можуть перешкоджати притягненню винних до відповідальності або сприяти незаконному відчуженню майна у законного власника.

Професійна діяльність осіб, які надають публічні послуги, може використовуватися як засіб створення передумов для уникнення кримінальної відповідальності шляхом використання формально законних юридичних інструментів задля спотворення доказової бази, приховування джерел походження майна або його дійсного власника, та перешкоджання ефективному розслідуванню. Так, у випадках незаконного заволодіння майном на тимчасово окупованих територіях з подальшим оформленням правочинів щодо такого майна через використання механізмів державної реєстрації або їх нотаріального посвідчення створює умови для їх «легалізації» через судові рішення. Експертні висновки щодо причин руйнування об'єктів цивільної інфраструктури, характеру тілесних ушкоджень або розміру завданих збитків, зазнаючи навмисного викривлення під впливом корупційних чинників, суттєво змінюють «доказову базу», наприклад, для встановлення розміру репарацій. У контексті міжнародного кримінального переслідування винних у воєнних злочинах осіб, зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, здатне негативно впливати на міждержавну співпрацю та довіру до національних механізмів пра-

восуддя. Неналежне документування таких злочинів, спотворення реєстраційних або експертних даних знижує якість доказів, що подаються до міжнародних судових інституцій, та ставить під сумнів їх достовірність і допустимість. Особливої суспільної небезпечності такі дії набувають у воєнний період, коли зростає кількість ситуацій втрати контролю над майном та ускладнюється перевірка первинних правостановлюючих документів.

Суспільна небезпечність таких діянь у воєнний період полягає у тому, що вони ускладнюють відновлення порушених майнових прав та свобод фізичних і юридичних осіб, створюють ілюзію законності щодо наслідків воєнних злочинів, дестабілізують систему реєстрації та обліку майна.

Однією з форм зловживання є формування документальних або реєстраційних підтверджень присутності/відсутності особи, які використовуються для уникнення кримінальної відповідальності. Таке зловживання може знаходити прояв у нотаріальному посвідченні договорів, датованих періодом фактичної відсутності в певному місці конкретної особи, внесення недостовірних записів до реєстрів щодо місця перебування або участі особи у правочинах, формування експертних висновків, які підтверджують «альтернативну версію» подій. Такі дії підлягають кваліфікації за сукупністю ст. 366 КК України (підроблення документів), ст. 365-2 КК та як співучасті у вигляді пособництва або причетності до кримінального правопорушення особи, «алібі» для якого створюється. Фальсифікація доказів також може здійснюватися шляхом надання завідомо неправдивих експертних висновків, заниження розміру завданої шкоди, внесення недостовірних відомостей до державних реєстрів або оформлення документів із викривленими даними. У контексті воєнних злочинів такі дії мають підвищену суспільну небезпечність, оскільки призводять до руйнування доказової бази, ускладнюють встановлення об'єктивної істини та можуть перешкоджати притягненню винних до відповідальності як на національному, так і на міжнародному рівнях.

**Висновки.** Викладене дозволяє зробити такі висновки. Кримінально-правова природа зловживань особами, які надають публічні послуги, має подвійний (публічно-приватний) характер, що зумовлює їх особливе місце у системі кримінальних правопорушень. Такі діяння є похідними від службових кримінальних правопорушень, однак відрізняються від них відсутністю формального статусу службової особи. Ключовою ознакою відповідних правопорушень є використання делегованих публічних повноважень всупереч їх функціональному призначенню, що спричиняє шкоду не лише індивідуальним правам та інтересам, але й публічним інтересам, пов'язаним із функціонуванням механізмів надання публічних послуг та довірою до відповідних інститутів. Категорія «суспільна небезпечність» у контексті таких зловживань має розширене змістовне наповнення і охоплює не лише майнову шкоду, але й інституційний компонент – підрив довіри до системи публічних послуг, деформацію механізмів реалізації прав і свобод особами. Зловживання в цій сфері характеризуються підвищеним рівнем складності кваліфікації, зумовленим перетином із суміжними складами (шахрайство, службове підроблення, введення в оману суду, ухилення від оподаткування тощо). Правовий режим воєнного стану істотно впливає на характер і прояви суспільної небезпечності таких діянь, підвищуючи її рівень: зниженням ефективності контролю та нагляду, підвищеною вразливістю реєстраційних систем, соціально-економічною нестабільністю ін. У воєнних умовах зловживання особами, які надають публічні послуги, набувають нових форм прояву, зокрема: «легалізації» наслідків незаконного відчуження майна на тимчасово окупованих територіях, формування фіктивних доказів і алібі; створення передумов для уникнення кримінальної відповідальності. Зловживання у сфері надання публічних послуг у період воєнного стану здатні опосередковано легітимізувати наслідки воєнних злочинів, що становить додаткову загрозу для правопорядку та процесів післявоєнного відновлення.

#### Список літератури:

1. Лахова О.В. Особливості визначення суспільної небезпечності злочину. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 4. 2020. С. 400-402. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-4/94>
2. Прокоф'єва-Янчиленко Д.М. Суспільна небезпечність діяння у категоріях ризикології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Юриспруденція*. № 13. Том. 3. 2012. С. 70–73. URL: [https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc13/part\\_2/22.pdf](https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc13/part_2/22.pdf) (дата звернення: 22.04.2026).
3. Азаров Д. Розуміння суспільної небезпеки злочину (за результатами соціологічного експерименту). *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 3, 3–18. 2019. URL: <https://nrplaw.ukma.edu.ua/article/view/175760> <https://doi.org/10.18523/2617-2607.2019.3.3-18> (дата звернення: 22.04.2026).

4. Шиндель Ю.І. Суспільно небезпечні наслідки в структурі зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365-2 Кримінального кодексу України). *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*: № 1077: Серія: Право. 2013. Вип. 15. С. 126–130. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1535> (дата звернення: 22.04.2026).
5. Черниш В. Кримінологічна характеристика загальносоціальних заходів запобігання зловживанню повноваженнями особами, які надають публічні послуги. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3. С. 404–412 URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/10476/1/64.pdf> (дата звернення: 22.04.2026).
6. Ніколенко Р.О. Надання публічних послуг як системоутворюючий елемент конструкції ст. 362-5 Кримінального кодексу України. *Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського*. Том. 29 (68) № 5. 2018. URL: [https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/5\\_2018/20.pdf](https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/5_2018/20.pdf) (дата звернення: 22.04.2026).
7. Постанова Верховного Суду від 16.11.2022 р. у справі № 759/1443/22 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107651726> (дата звернення: 22.04.2026).

### **Konovalechuk S. S. THE SOCCIAL DANGER OF ABUSE BY PERSONS PROVIDING PUBLIC SERVICES UNDER MARTIAL LAW**

*This article analyzes the criminal law nature of abuses committed by persons providing public services, studies the concept of “public danger” in the context of such offenses, and determines the impact of the legal status of martial law on the nature, degree, and manifestations of the public danger caused by abuses in the sphere of public service provision. It is concluded that the nature of abuses committed by persons providing public services has a dual (public-private) character, which determines their special place in the system of criminal offenses. Such acts are derived from official criminal offenses but differ from them in the absence of the official status of a public official. A characteristic feature of such offenses is the abuse of delegated public authority contrary to its intended purpose, which causes damage not only to individual rights and interests but also to public interests related to the functioning of public service mechanisms and trust in the relevant institutions. The category of “public danger” in the context of such abuses has an expanded meaning and covers not only material damage but also an institutional component—the erosion of trust in the public service system and the deformation of mechanisms for the realization of rights and freedoms. The legal status of martial law significantly influences the nature and manifestations of the public danger caused by such actions, thereby increasing the level of that danger through reduced efficiency of control, increased weakness of registration systems, socioeconomic instability, and limited access to original legal documents. In wartime conditions, abuses by individuals providing public services take on new forms, including: the “legalization” of the consequences of illegal property expropriation in temporarily occupied territories, the fabrication of false evidence and alibis, and others. Abuses in the provision of public services during martial law can directly legitimize the consequences of war crimes by giving the appearance of legality to illegal actions, which poses an additional threat to the rule of law and post-war recovery processes.*

**Keywords:** martial law, public danger, persons providing public services, abuse of power, criminal offense, corruption offense.

Дата першого надходження статті до видання: 24.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026